

สถานการณ์ดินซีเมนต์ ปี ๒๕๖๖

ทศพร สุวรรณโณ

กองบริหารจัดการวัตถุดิบอุตสาหกรรม

ดินซีเมนต์คือดินที่ใช้เป็นวัตถุดิบในโรงงานอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ เหล็กออกไซด์ (Iron Oxide, Fe_2O_3) หรืออะลูมินา (Aluminium Oxide, Al_2O_3) หรือซิลิกา (SiO_2) เพื่อใช้สำหรับเพิ่มเติมองค์ประกอบทางเคมีบางตัวให้มีปริมาณเพียงพอสำหรับผลิตปูนซีเมนต์ ดินซีเมนต์ถูกกำหนดให้เป็นแร่ตามกฎหมายกระทรวงกำหนดให้หินเป็นหินประดับหรือหินอุตสาหกรรม และดินหรือทรายเป็นดินอุตสาหกรรมหรือทรายอุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๐ ทำให้การขุดดินซีเมนต์ต้องได้รับอนุญาตประทานบัตรทำเหมืองก่อนจึงจะดำเนินการได้ ซึ่งบทความสถานการณ์ดินซีเมนต์ ปี ๒๕๖๖ นี้จะได้อธิบายถึงประทานบัตร การผลิต การใช้ ค่าภาคหลวงแร่ และปริมาณสำรองแร่ ดังนี้

๑. ประทานบัตร

จากฐานข้อมูลประทานบัตรของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ณ วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๘ พบว่า ประเทศไทยมีประทานบัตรดินซีเมนต์ที่มีสถานะ “มีอายุ” และ “ต่ออายุ” จำนวน ๔๙ แปลง ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๘,๐๐๓ ไร่ โดยตั้งอยู่ที่จังหวัดลำปาง นครสวรรค์ นครราชสีมา ลพบุรี สระบุรี ปราจีนบุรี เพชรบุรี นครศรีธรรมราช และกระบี่ ตามตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ ประทานบัตรของดินซีเมนต์

จังหวัด	จำนวนประทานบัตรที่มีอายุ (แปลง)	พื้นที่ประทานบัตรรวม (ไร่)
ภาคเหนือ		
ลำปาง	๔	๕๙๔
นครสวรรค์	๓	๗๑๐
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		
นครราชสีมา	๖	๑,๔๐๕
ภาคกลาง		
ลพบุรี	๖	๑,๑๒๐
สระบุรี	๒๐	๒,๗๔๑
ปราจีนบุรี	๓	๕๘๒
เพชรบุรี	๑	๑๖๘
ภาคใต้		
นครศรีธรรมราช	๔	๓๑๒
กระบี่	๒	๓๗๑
รวม	๔๙	๘,๐๐๓

ที่มา: ฐานข้อมูลประทานบัตร กองบริหารงานอนุญาต กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

๒. การผลิต

ในปี ๒๕๖๖ ประเทศไทยมีการผลิตดินซีเมนต์ใน ๗ จังหวัด คือ ลำปาง นครราชสีมา ลพบุรี ปราจีนบุรี สระบุรี กระบี่ และนครศรีธรรมราช รวม ๖.๔๕ ล้านตัน (เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๕ ร้อยละ ๓๕.๗๒)

คิดเป็นมูลค่า ๕๘๐.๔ ล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๕.๗๓) โดยการผลิตเกือบทุกจังหวัดมีการผลิตลดลง ยกเว้น จังหวัดสระบุรีและปราจีนบุรีที่มีการผลิตเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดสระบุรีที่ผลิตเพิ่มขึ้นอย่างมากจาก ๑.๘ ล้านตัน ในปี ๒๕๖๕ เป็น ๔.๓ ล้านตันในปี ๒๕๖๖ ส่งผลให้การผลิตดินซีเมนต์โดยรวมทั้งประเทศเพิ่มขึ้น ตามตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ ปริมาณการผลิตของดินซีเมนต์ ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๖

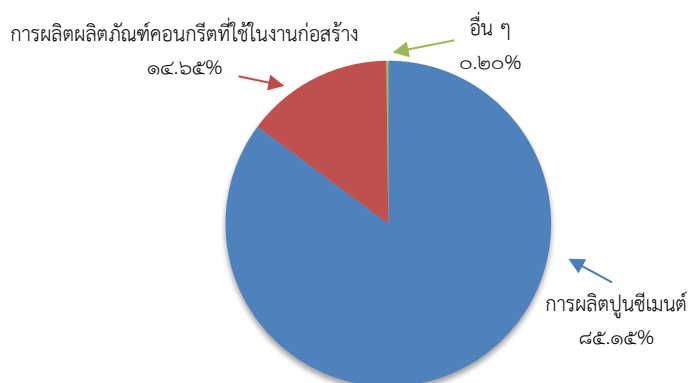
หน่วย: ตัน

จังหวัด	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๖
ภาคเหนือ						
ลำปาง	๒๒๐,๔๐๖	๒๙๓,๒๒๑	๒๔๖,๘๕๙	๒๔๘,๖๖๙	๒๕๕,๐๔๘	๒๔๓,๓๘๖
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ						
นครราชสีมา	๘๘๖,๓๘๓	๘๒๘,๓๑๕	๖๖๕,๔๖๕	๑,๐๕๔,๒๕๗	๘๒๕,๘๒๙	๕๗๔,๗๔๐
ภาคกลาง						
ลพบุรี	๙๘๒,๗๑๒	๑,๕๑๔,๙๒๑	๑,๓๓๑,๐๖๒	๑,๒๔๗,๐๑๔	๑,๒๔๕,๖๑๓	๘๘๐,๙๗๗
เพชรบุรี	๒๗,๙๘๐	๗๑,๔๐๘	๓๕,๕๖๐	๗๒,๘๐๐	๔๒,๔๖๐	-
ปราจีนบุรี	๓๘,๘๙๓	๘๓,๔๔๕	๓๓,๒๒๘	๑๒๐,๒๐๐	๑๐๖,๒๐๐	๑๓๘,๖๐๙
สระบุรี	๓,๓๖๓,๔๖๗	๔,๑๙๓,๑๓๑	๔,๓๗๗,๖๙๖	๓,๖๕๔,๗๔๘	๑,๘๒๘,๔๒๕	๔,๒๙๐,๗๒๗
ภาคใต้						
กระบี่	๓๐๑,๖๔๒	๔๒๕,๐๐๐	๔๒๕,๐๐๐	๔๐๐,๐๐๐	๓๒๔,๙๐๘	๒๕๒,๔๗๕
นครศรีธรรมราช	๓๖,๓๒๕	๔๖,๐๐๐	๙๑,๐๐๐	๑๗๙,๙๑๗	๑๒๓,๗๐๐	๖๗,๕๐๔
รวมทั้งประเทศ	๕,๘๕๗,๘๐๘	๗,๔๕๕,๔๔๑	๗,๒๐๕,๘๗๐	๖,๙๗๗,๖๐๕	๔,๗๕๑,๑๘๓	๖,๔๔๘,๔๑๘
มูลค่า (ล้านบาท)	๕๒๕.๔	๖๗๐.๙	๖๔๘.๕	๖๒๗.๙	๔๒๗.๖	๕๘๐.๔

ที่มา: รายงานข้อมูลสถิติแร่ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

๓. การใช้

ในปี ๒๕๖๖ มีการใช้ดินซีเมนต์ทั้งประเทศประมาณ ๕.๓ ล้านตัน โดยส่วนใหญ่ถูกใช้เป็นตัววัตถุดิบในการผลิตปูนซีเมนต์ โดยมีปริมาณการใช้ ๔.๓๔ ล้านตัน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๘๕.๑๕ ในการใช้เป็นตัววัตถุดิบปรับแก้คุณภาพ (Corrective materials) การใช้ดินซีเมนต์ในส่วนนี้จะถูกส่งไปยังโรงงานผลิตปูนซีเมนต์ที่กระจายตัวไปตามจังหวัดต่าง ๆ เช่น ลำปาง และสระบุรี เป็นต้น สำหรับการใช้อินซีเมนต์ส่วนที่เหลือจะใช้เป็นตัววัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์คอนกรีตที่ใช้ในงานก่อสร้าง ๗๔๗,๐๐๐ ตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๔.๖๕ และถูกใช้ในงานอื่น ๆ ในสัดส่วนเล็กน้อยร้อยละ ๐.๒ ตามภาพที่ ๑

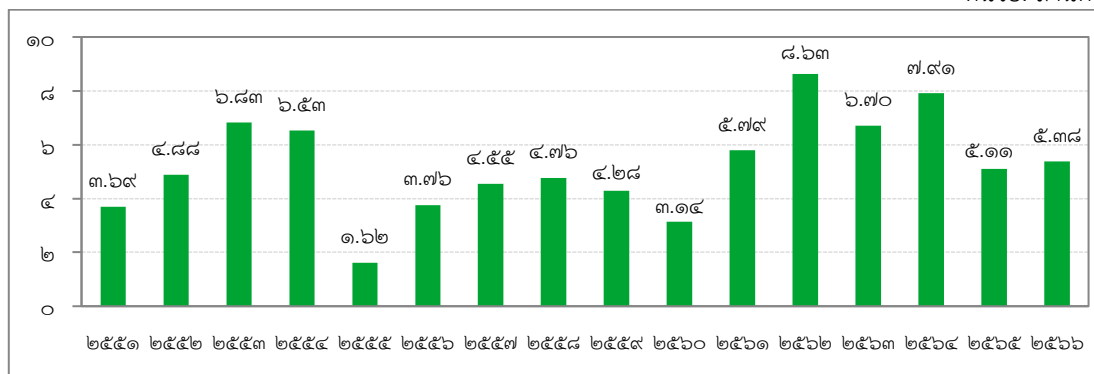

ภาพที่ ๑ สัดส่วนปริมาณการใช้ดินซีเมนต์

ที่มา : รายงานข้อมูลสถิติแร่ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

จากข้อมูลตามภาพที่ ๑ แสดงให้เห็นว่าปริมาณการใช้ดินซีเมนต์ส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์และอุตสาหกรรมก่อสร้างจึงทำให้ปริมาณการใช้ดินซีเมนต์ภาพรวมของประเทศมีแนวโน้มผันผวนตามภาวะเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์และอุตสาหกรรมก่อสร้าง โดยปี ๒๕๖๒ มีปริมาณการใช้เพิ่มขึ้นเป็น ๘.๖๓ ล้านตัน เป็นผลจากการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐที่เริ่มมีการเดินหน้ามากยิ่งขึ้น ทั้งโครงการรถไฟฟ้ามหานคร สายสีต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โครงการทางหลวงชนบท และโครงการพัฒนาท่าเรือ รวมถึงการก่อสร้างในภูมิภาคที่เพิ่มขึ้นจากนโยบายกระจายการพัฒนาเศรษฐกิจสู่พื้นที่ต่างจังหวัด และการลงทุนของภาคเอกชนที่ปรับตัวดีขึ้นอีกด้วย แต่ในปี ๒๕๖๓ มีปริมาณการใช้ลดลงตามผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-๑๙ ทำให้โครงการก่อสร้างหลายโครงการต้องหยุดชะงักลง หลังจากนั้นในปี ๒๕๖๔ ปริมาณการใช้กลับมาเพิ่มขึ้นเป็น ๗.๙๑ ล้านตัน จากการเร่งสร้างโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐ ประกอบกับมีการส่งออกปูนซีเมนต์ที่ขยายตัวขึ้นจากการได้รับคำสั่งซื้อกลับมาของประเทศไทย บังกลาเทศมีจำนวนมากทำให้การใช้ดินซีเมนต์เพิ่มขึ้นตามไปด้วย หลังจากนั้นปี ๒๕๖๕ ปริมาณการใช้กลับลดลงอีกครั้งเหลือ ๕.๑๑ ล้านตัน โดยได้รับผลจากการใช้ปูนซีเมนต์ภายในประเทศลดลงจากราคาปูนซีเมนต์ที่เพิ่มขึ้นตามภาวะเงินเฟ้อและราคาพลังงานที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นผลจากสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน สำหรับปี ๒๕๖๖ ปริมาณการใช้ดินซีเมนต์เพิ่มขึ้นเป็น ๕.๓๘ ล้านตัน โดยเป็นผลจากการสั่งซื้อสินค้าล่วงหน้าของปูนซีเมนต์เพื่อรองรับการขยายตัวของโครงการภาครัฐและโครงการก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์ที่ผู้ประกอบการมีความกังวลถึงราคาปูนซีเมนต์ที่อาจปรับขึ้นตามราคาของปัจจัยการผลิตในอนาคต เช่น พลังงาน วัตถุดิบ เป็นต้น

หน่วย: ล้านตัน

ภาพที่ ๒ ปริมาณการใช้ดินซีเมนต์ ปี ๒๕๕๑-๒๕๖๖

ที่มา : รายงานข้อมูลสถิติแร่ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

๔. ค่าภาคหลวงแร่

ในปี ๒๕๖๖ ประเทศไทยสามารถจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ดินซีเมนต์ได้ ๕๑.๔๕ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๕ ร้อยละ ๙๓.๔๙ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑.๒๘ ของค่าภาคหลวงแร่ทุกชนิดตามตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ การจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ดินซีเมนต์ ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๖

หน่วย: ล้านบาท

ค่าภาคหลวงแร่	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๖
ค่าภาคหลวงแร่ดินซีเมนต์	๒๒.๒๒	๓๔.๖๑	๒๒.๐๐	๒๒.๔๔	๒๖.๕๙	๕๑.๔๕
ค่าภาคหลวงแร่รวม	๓,๗๘๘.๘๘	๓,๘๙๕.๙๕	๓,๗๓๐.๑๖	๓,๙๑๙.๑๕	๓,๙๒๖.๖๔	๔,๐๑๓.๕๓
สัดส่วนต่อค่าภาคหลวงแร่รวม	๐.๕๙%	๐.๘๙%	๐.๕๙%	๐.๕๗%	๐.๖๘%	๑.๒๘%

ที่มา : รายงานข้อมูลสถิติแร่ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

๕. ปริมาณสำรองดินซีเมนต์

เมื่อนำข้อมูลปริมาณสำรองตามแผนผังโครงการทำเหมืองของประทานบัตรดินซีเมนต์ที่มีอายุตามตารางที่ ๑ มาหักออกด้วยปริมาณการผลิตในแต่ละปีจะพบว่า ณ สิ้นปี ๒๕๖๖ ประเทศไทยมีปริมาณสำรองดินซีเมนต์ในภาพรวมประมาณ ๗๗.๕๑ ล้านตัน ในพื้นที่ทั้งหมด ๙ จังหวัด โดยจังหวัดที่มีปริมาณสำรองดินซีเมนต์มากที่สุดคือสระบุรี ๓๔.๕๒ ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๔๔.๕๔ ของปริมาณสำรองดินซีเมนต์ทั้งหมด รองลงมาคือลพบุรี ๑๒.๐๙ ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๕.๕๙ และลำดับต่อมาคือลำปาง ๗.๑๙ ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๙.๒๘ ทั้งนี้ หากนำปริมาณการใช้ดินซีเมนต์ของประเทศไทยโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๖ ซึ่งมีปริมาณการใช้เฉลี่ยที่ปีละ ๖.๕๙ ล้านตัน มาใช้ประเมินระยะเวลาในภาพรวมพบว่าปริมาณสำรองดินซีเมนต์ในปัจจุบันจะสามารถรองรับการใช้ดินซีเมนต์ได้อีกประมาณ ๑๑ ปี

๖. ข้อสรุป

จากสถานการณ์ดินซีเมนต์ ปี ๒๕๖๖ ข้างต้นจะเห็นว่าประเทศไทยมีแนวโน้มของปริมาณการใช้ดินซีเมนต์เป็นไปในทิศทางเดียวกับการผลิตปูนซีเมนต์ของประเทศไทย เนื่องจากมีสัดส่วนการใช้เพื่อผลิตปูนซีเมนต์สูงถึงร้อยละ ๘๕.๑๕ ซึ่งการผลิตปูนซีเมนต์ของประเทศไทย ในปี ๒๕๖๖ มีการผลิตเพิ่มขึ้นตามคำสั่งซื้อล่วงหน้าเพื่อรองรับการขยายตัวของโครงการภาครัฐและโครงการก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์จากความกังวลของผู้ประกอบการถึงราคาปูนซีเมนต์ที่อาจปรับขึ้นตามราคาของปัจจัยการผลิตในอนาคตตามราคาปัจจัยการผลิต เช่น พลังงาน วัตถุดิบ เป็นต้น ส่งผลทำให้ปริมาณการใช้ดินซีเมนต์เพิ่มขึ้นตามไปด้วยและส่งผลให้สามารถจับเก็บค่าภาคหลวงแร่ได้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการดินซีเมนต์ให้เพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งปริมาณสำรองดินซีเมนต์จากประทานบัตรที่มีอายุในปัจจุบันสามารถรองรับปริมาณการใช้ได้เพียงประมาณ ๑๑ ปี เพื่อรองรับการนำไปใช้ผลิตเป็นปูนซีเมนต์และการผลิตผลิตภัณฑ์คอนกรีตที่ใช้ในงานก่อสร้างสำหรับก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐและการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ของภาคเอกชนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

แหล่งที่มาของข้อมูล

๑. ฐานข้อมูลประทานบัตร. https://www.dpim.go.th/web services/con_report.php
๒. รายงานข้อมูลสถิติแร่. <https://www1.dpim.go.th/ppr/title.php?tid=000001704693901>
๓. รายงานภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. <https://s.dpim.go.th/by>